

**Oświadczenie złożone
przez senatora Grzegorza Czeleja
na 16. posiedzeniu Senatu
w dniu 26 lipca 2012 r.**

Oświadczenie skierowane do ministra sprawiedliwości Jarosława Gowina

Szanowny Panie Ministrze!

Bezpłatnej pomocy prawnej potrzebuje w Polsce niepokojąco liczna grupa osób ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także ofiary przemocy w rodzinie, które ze względu na brak dostępu do środków finansowych nie są w stanie pokryć kosztów pomocy prawnej. Do grona osób korzystających z pomocy prawnej pro publico bono zaliczają się także ofiary dyskryminacji, rodziny ofiar i poszkodowanych w wypadkach czy też osoby, które w nagły, dramatyczny sposób straciły majątek. Pomoc prawna potrzebna jest również przy interpretacji niezrozumiałych przepisów i procedur.

Pomoc prawna z urzędu dla osób najuboższych jest w Polsce instytucją nie w pełni spełniającą swoją rolę. O ile pomoc prawna przyznawana na etapie sądowym jest bez trudu dostępna obywatelom spełniającym określone przesłanki, o tyle już nie można tego powiedzieć o pozasądowej pomocy prawnej. Nie istnieje w Polsce możliwość uzyskania bezpłatnej porady prawnej na etapie przedprocesowym. Brak jest również (poza Rzecznikiem Praw Obywatelskich) instytucji, które zapewniałyby najuboższym obywatelom bezpłatną informację o przysługujących im prawach i obowiązkach. Polska jest jedynym krajem Unii Europejskiej, w którym nie ma gwarantowanej przez państwo bezpłatnej pomocy prawnej w sprawach pozasądowych. Obywatele innych państw członkowskich mają zagwarantowane bezpłatne prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej między innymi w formie porad i opinii prawnych, sporządzania pism i umów, a także reprezentowania w sporach na etapie pozasądowym.

Według przepisów wspólnotowych państwo powinno wspierać prospołeczne inicjatywy, na co wskazuje zalecenie nr R (93) Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich z dnia 3 marca 1993 r. dotyczące skutecznego dostępu do prawa i wymiaru sprawiedliwości osób w sytuacji wielkiego ubóstwa. W dokumencie tym zobowiązuje się państwa członkowskie do ułatwiania osobom w sytuacji wielkiego ubóstwa dostępu do prawa poprzez popieranie służb świadczących tym osobom doradztwo prawne oraz pokrywania kosztów doradztwa prawnego dla tych osób przez system pomocy prawnej.

Należy mieć na uwadze również fakt, iż według dyrektywy Rady 2006/112/WE z 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej państwa członkowskie mogą odstąpić od stosowania przepisów dotyczących opodatkowania VAT nieodpłatnego świadczenia usług pod warunkiem, że takie odstępstwo nie będzie prowadzić do zakłócenia konkurencji. Należy podkreślić, iż wyłączenie z opodatkowania VAT jest zgodne z prawem wspólnotowym, co zostało potwierdzone pozytywną opinią Biura Analiz Sejmowych.

W związku z tym kieruję do Pana Ministra pytania:

Czy Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi prace nad utworzeniem systemu przedprocesowej bezpłatnej pomocy prawnej? Jeśli tak, to na jakim etapie znajdują się prace prowadzone w Ministerstwie Sprawiedliwości mające na celu uregulowanie tej kwestii.

Jaki model przedprocesowej pomocy prawnej ma zamiar wprowadzić Ministerstwo Sprawiedliwości?

W jakim terminie planowane jest wprowadzenie przedprocesowej pomocy prawnej do systemu?

Z wyrazami szacunku
Grzegorz Czelej